

Anslag og utvidelser

En samtale mellom Beate Petersen og Else Marie Hagen

I dine tidligere arbeider har du gjennom intrikate konstruksjoner undersøkt forholdet mellom flate og rom, forgrunn og bakgrunn, overflate og dybde. Så også i denne utstillingen, om enn på en litt annen måte: Man klarer ikke helt å bestemme hva som foregår av bevegelse, hvor i rommet flatene befinner seg hen, eller hvilken skala de har. De seneste arbeidene dine ser også ut til i større grad å handle om tid. Om bildene til denne utstillingen skriver du at du vil synliggjøre det som befinner seg midt i en hendelsesrekke. Kan du si litt mer?

Jeg har ønsket å gi arbeidsprosessen oppmerksomhet og stoppe opp ved det som vegrer seg for å bli resultat og som ikke uten videre blir tillagt verdi. Fotografiets prosess er ikke så synlig; sporene etter ombestemmelser og uhell er lite materielle og inkluderes derfor sømløst i det ferdige bildet. Prosessen trekker seg tilbake til fordel for motiv.

Fotografi som kunst er nært forbundet med andre billedstrømmer, der tydelighet av åpenbare grunner vektlegges. I det kommersielle feltet bygger ofte bildets elementer opp om et klart uttalt motiv og lener seg mot billedmessige konvensjoner, noe som preger måten disse bildene leses på. Visuelle preferanser henger sammen med samfunnsmessige forhold og kan for eksempel gi seg utslag i at skarphet og detaljering som er viktig for rask avlesning, vektlegges mer enn volum og dybde som i større grad knytter seg til kroppslig erfaring. Parallelt med

det generelle behovet for å tydeliggjøre, er det viktig å opprettholde rom for tvil og uklarhet. Slike rom trenger vi for å ivareta sammenhengen mellom ulike typer erfaringer – de eksistensielle og de av en mer politisk karakter. Kanskje dreier det seg om å etablere en kontaktflate mellom indre og ytre prosesser.

Man kan kanskje si at du i mange av dine arbeider beskjefter deg med en grunnproblematikk, som handler om hva fotografiet er og kan gjøre. Men hvordan kommentere billedproduksjonen i verden gjennom en ny billedproduksjon? Hvordan si noe om bilder gjennom bilder? Er ikke det vanskelig?

Fellesskapet med andre typer bilder gir fotografiet en mulighet til å smette inn og ut av den generelle billedstrømmen; til å betrakte den både innenfra og med distanse. Det er ofte i avstanden – eller nærheten – til andre bilder kommentaren ligger. Men det er en utfordring å få bildets mer vage kvaliteter til å oppfattes. Vi er så vant med å avlese kodene veldig raskt, og spørre: Hva er det dette bildet vil si meg? Det er fort gjort å dra ut innhold som knytter seg til et åpenbart motiv. Dermed overser vi andre meningsproduserende aspekter ved bildet.

Men alt avhenger jo av situasjon og av hva ulike bilder faktisk vil snakke om. Komplekse virkelighetsgjengivelser møter oss daglig, og evnen og impulsen til å sile ut det viktigste er selvsagt helt nødvendig. I går kom jeg inn i en stue der tv-skjermen viste et stillbilde. Grafiske former og farger presset seg mot en tynn organisk linje som slynget seg gjennom bildet; mennesker på flukt langs en sti mellom jorder og åkre. Elementer av abstraksjon og estetikk var så sterke at det virket absurd forstyrrende, det var informasjon på så veldig ulike plan å ta imot samtidig. Det er beskrivende for hvordan verden er. Det kan allikevel være vesentlige problemstillinger i et bittelite hjørne av det store hele. Kanskje vil det da være hensiktsmessig å isolere denne fliken så den blir sett. Da kan man lettere hente ut potensialet i det lille området.

Hvordan har du forholdt deg til dette i de nye arbeidene?

Når det gjelder denne utstillingen har jeg lagt begrensninger på det narrative i hvert enkelt bilde ved å la alle arbeidene bli til i det samme rommet og ved å

bruke enkle, litt abstraherte, rekvisitter. Jeg har prøvd å fokusere litt til siden for det umiddelbart gjenkjennelige ved motivet. Et fotografi kan være både *av* noe og *om* noe. Det er flere sammenhenger enn motsetninger her, men jeg tenker meg likevel *av* som en mer distansert gjengivelse enn *om*, og har forsøkt å komme meg på innsiden av situasjonen, og være tilstede i det som foregår. Det er ikke selvsagt, når man samtidig skal ha overblikk og fotografere.

I dine tidligere fotografier har det ofte ligget et stort og konkret arbeid forut for fotograferingen. I fotografiet Cover 1, som inngikk i utstillingen "Det synlige" på Galleri K for fem år siden, hadde du for eksempel bygget opp en catwalk i gallerirommet, der en ung modell poserte på kanten, iført klær du hadde farget i forskjellige rosanyanser eller hudtoner. Men bildene som du viser nå er blitt til på en litt annen måte?

Ja, tidligere har jeg ofte hatt en bestemt visuell idé, som jeg i stor grad har fulgt. Det kunne blant annet innebære å farge modellenes klær med tekstilfarge, å male veggene i akkurat den rette nyansen, eller tilrettelegge på annet vis. Men denne arbeidsmetoden er ikke beskrivende for bildene jeg har laget nå. Jeg har ikke bare unnlat å planlegge, men også bevisst valgt bort min tidligere fremgangsmåte.

Som nevnt har jeg alltid vært opptatt av at arbeidene mine ikke skal være noen dokumentasjon av en situasjon, men *bilder*. Hvis ikke ville for eksempel fotografiet du nevner, *Cover 1*, framstått som dokumentasjon av en performance. Det er ikke snakk om et tydelig skille. Men det er en forskjell som interesserer meg, og jeg prøver å skjønne hvilke komponenter som er virksomme.

Ja, hvilke komponenter er virksomme?

Forholdet mellom rom og flate er én slik komponent. Eller det å akseptere at billedrommet egentlig er flatt, for så å anvende det som en like aktiv del av bildet som lys, mørke, farge og skarphet. Også når jeg har laget romlige arrangementer i galleriet, tenker jeg på dem som en billedmessig henvendelse.

For meg fremstår enkelte av dine tidligere arbeider som uhyre komplekse rombeskrivelser, mer enn som flater? Da tenker jeg spesielt på de bildene der du har fotografert rom som du i neste omgang har brukt som utgangspunkt for installasjoner som du igjen har avfotografert, og sammenstilt med konstruksjoner som beveger seg ut i rommet, eller fra et rom til et annet?

Det er en dialog mellom bilde og rom. Det handler om å undersøke hvordan de snakker sammen, og kartlegge de fysiske forholdene i lokalet: hvor i rommet man kommer inn, fra hvilken vinkel rommet opptreer først, og lignende. Rommet som volum, og bildet av det, eksisterer parallelt. Kanskje har det også med forholdet mellom nærhet og distanse å gjøre. Du opplever rommet, og prøver å orientere deg, og skaffe deg overblikk ved å ta inn et bilde av det. Det er som med nyhetsstrømmen der hendelser blir formidlet så raskt at din oppmerksomhet flyttes over på et gjengivelsesplan, og du må forholde deg til den faktiske hendelsen og historien om den samtidig.

Viljen til å skape et narrativ i det vi ser er stor. Det samme er viljen til faktisk å oppleve rom i et bilde som vi vet er flatt. Vi strekker oss langt for illusjonen. Jeg er opptatt av å kunne beholde illusjonen, og å bryte den ned, og i begge tilfeller å etablere et språk for det som skjer.

Til tross for at vi i stor grad forholder oss til visuell kommunikasjon, er det stadig vanskelig å snakke om bilder. Forholdet mellom ord og bilde er komplisert, på samme måte som maktbalansen mellom dem er det. For eksempel opplever jeg at visuelle kvaliteter som knytter seg til det forsøksvise eller forsiktige vanskelig lar seg oversette til tekst når kunst skal formidles. En slik type innhold er krevende å finne ord for, eller det kan bli sett og omtalt som en mangel på stillingtagen og retning. Men bildet har, slik jeg opplever det, en særlig evne til å formulere det som ellers unnslipper.

De tidligere arbeidene dine er ofte ganske sobre, stringente. I den før omtalte utstillingen din på galleri K rev du for eksempel opp papiret som catwalken var pakket inn i, men du gjorde det på en slik måte at det antok en skulptural form. Det var ikke bare tilfeldig revet opp. Dette prosjektet virker umiddelbart røffere, mer uvørent?

Arbeidsmetoden har fulgt det jeg har vært opptatt av å få tak i: det ustabile. Det som faller sammen, bygges opp og endres. Jeg har unnlatt å styre hvert enkelt arbeid mot et planlagt resultat og i stedet vært åpen for det som kommer til syne underveis. Bruk av lange lukkertider bidrar konkret til en slik arbeidsmetode, fordi man ikke helt vet hva som blir festet til filmen. Det har gitt meg noen overraskelser, og ofte nye spor å følge. Dermed har selve opptakssituasjonen fått en annen betydning for meg enn før. Mens den tidligere var det som måtte til for at arbeidene skulle realiseres, har situasjonen nå rommet et større register av muligheter.

Atelieret har også vært viktig. I over to år har jeg hatt arbeidsrom i øverste etasje i Oslo rådhus, og det har gitt meg noen muligheter som jeg ikke har hatt tidligere. Det er nesten skremmende hvor stor innvirkningen har vært, noe som har fått meg til å tenke på i hvilken grad atelieret påvirker den kunsten som lages. Rommet her gir anledning til å bevege seg, kameraet får tilstrekkelig avstand, og jeg kan arbeide med flere ting parallelt. Det er rett og slett fysisk plass til forsøk og nyttige avstikkere.

Om fotografiet relaterer seg sterkt til en virkelig og konkret verden, tenker jeg at det å fotografere er en ganske abstrakt prosess, ettersom bildet blir til i det ene øyeblikket det tar å trykke ned utløseren. Et maleri derimot er mer konkret i den forstand at prosessen i større grad er avlesbar. På mange måter er et maleri nedtegnet tid. I dine siste arbeider har du imidlertid brukt lang lukkertid, og fanget bevegelsen i en handling. På den måten kan man kanskje si at arbeidene dine legger seg tettere opp mot maleriet?

Om maleriet viser deg sin oppbygging som lag av tid, besitter det likevel et sterkt presens gjennom sporene etter handling og malingens særegne materialitet. Selv om fotografiet kan opptre på mange overflater og i ulike former, finnes dette tynne, men ledende skiktet, som viser til tid og sted utenfor bildet. Jeg håper at arbeidene mine skal være virksomme også utover en slik type henvisning. At prosessens forsøk, anstrengelser og tilfeldigheter skal avtegne seg som et nærvær som når inn i visnings situasjonen.

Else Marie Hagen

Født 1963 i Stavanger. Bor og arbeider i Oslo

Separatutstillinger (utvalg)

- 2015 *Fallende lilla*, fotografi og installasjon, Galleri K, Oslo
- 2014 *Vokabular*, fotografi og installasjon, Kunstnernes Hus, Oslo
- 2012 *Den, den og det*, fotografi, Kunstnerforbundet, Oslo
- 2012 *The Visible*, fotografi, Gallery 44 Centre for Contemporary Photography, Toronto
- 2010 *Det synlige*, fotografi og installasjon, Galleri K, Oslo
- 2008 *Pure Surface*, fotografi og installasjon, Vigeland-museet, Oslo
- 2005 *The Move Before the Next Move*, fotografi og installation, Galleri K, Oslo
- 2002 *Samtidig, samme sted*, fotografi og video, Galleri K, Oslo
- 2000 *her der*, fotografi og video, Nord-Trøndelag Fylkesgalleri
- 1998 *senere samme dag*, fotografi og video, Stavanger Kunstforening

Gruppeutstillinger (utvalg)

- 2014 *Vi lever på en stjerne*, Henie Onstad Kunstsenter, Oslo
- 2013 *Lips Painted Red*, Trondheim Kunstmuseum
- 2011 *Absolutt installasjon*, Museet for samtidskunst, Oslo
- 2010 Vårutstillingen, Fotogalleriet, Oslo
- 2008 Artforum Berlin (Galleri K)

- 2008 Art Scope Basel (Galleri K)
- 2007 Carnegie Art Award, Helsinki, Oslo, Stockholm, København, Reykjavik, London, Gøteborg
- 2007 *Teknikk og estetikk*, Preus Museum, Horten
- 2007 *Something out of nothing*, Fotogalleriet, Oslo
- 2007 *Moderne norsk kunstfotografi*, Stenersenmuseet, Oslo
- 2007 *Clusters*, samtidskunst fra Nordea Norges Kunstsamling, Hennie Onstad Kunstsenter
- 2007 Artforum Berlin, (Galleri K)
- 2007 Royal Caribbean Arts Grant, Kunstnernes Hus, Oslo
- 2007 *Screen 1,2,3*, CCNOA (Center for Contemporary Non-Objective Art), Brüssel
- 2006 *Double Exposure*, CCNOA, Brüssel

Utsmykking (utvalg)

Universitetet i Oslo, Domus Medica (KORO)
Høgskolen Haugesund/ Stord, Stord (KORO)

Representert ved

Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design
Bergen Kunstmuseum
Preus Museum
Nordnorsk Kunstmuseum,
Stavanger kommunes kunstsamling
Nord-Trøndelag Fylkesgalleri
Statoil Kunstsamling
Storebrands Kunstsamling
Nordea Norge Kunstsamling
Hydro Kunstsamling

